

Türk Folkloru
S. 46 Mayıs 1983

Tek Göz

Derleyen: Doğan KAYA

Bir varmış, bir yokmuş. Çok söylemesi günah, az söylemesi sevapmış. Memleketin birinde üç kardeş varmış. Bunların ne anaları ne de babaları varmış. Üstelik çok da fakirlermiş.

Üç kardeş düşünüp taşınmışlar; başka memleketlere gidip çalışmaya karar vermişler.

Ertesi gün yola çıkmışlar. Derelerden geçerek, lale sümbül biçerek günlerce yol gitmişler. Yolda bir çoban görmüşler. Onun yanına gitmişler.

— Selâmünaleyküm,
 demişler. Çoban cevap vermemiş, başını yere eğerek, sağa sola sallamış. Üç kardeş acıktıklarını söylemiş. O da eşeğin üstündeki heybeyi getirmiş, vermiş. Meğer bu çobanın tek gözü varmış. Kardeşler karınlarını doyurmuşlar. Çoban, kendisinde misafir kalmalarını teklif etmiş. Onlar da kabul etmişler. Çobanın davalarını sürerek bir mağaranın önüne gelmişler. Çoban tek eliyle mağaranın ağzını kapayan taşı aralamış. İçeri girmişler.

Akşam olmuş, bu üç kardeş yatmışlar. Kardeşlerin büyüğünün adı Ali, ortancılın adı Mehmet, küçüğünün adı da Hacâmet (Hacı Ahmet) imiş. Bu arada aynı zamanda bir dev olan çoban uyumamış. Ateşin üzerine büyük bir şiş bırakmış. Kardeşlerin yanına varmış. «Ağırlar ise uyanık, hafifler ise uyuyorlardır» diye uşunmuş. Üçü de hafif gelmişler, yani uyuyorlarmış. Gidip kızgın şişi almış. Önce Ali'nin ağzından sokup çıkarmış. Başına da hızlıca vurarak onu parçalamış. Bu arada Hacâmet uyanmış. Olup biteni görünce korkmuş, dili tutulmuş nerdeyse. Dev çoban Ali'yi yemiş. Kendi kendine; «Daha doymadım.» demiş. Bu sefer Mehmet'i yine kontrol etmiş. Uyuyormuş. Tek Göz kızgın şişi O'nun da ağzından sokmuş, başına vurmuş, öldürmüştü. Onu da yemiş. Hacâmet ne yapacağını şaşırılmış. Kaçmayı düşünmüş, ama imkânsız olduğunu gör-

müş. Tek Göz bu arada; «Eh artık karnım doydu, bunu da sonra yerim» demiş. Demiri ateşin üstüne koyup, yatmaya gitmiş.

Hacâmet, Tek Göz'ün yatmasını beklemiş. Uyuduğuna kanaat getirdikten sonra, ocağın üzerindeki demiri almış. Tek Göz'ün, bir gözüne sokmuş. Tek Göz acıyla yerinden kalkmış, bağıra bağıra Hacâmet'i aramaya başlamış. Sonunda mağaranın kapısını bulmuş. Taştan kapının yanında durarak koyunlarını dışarıya çıkarmaya başlamış. Hacâmet de koyunların arasına karışmış, sürüne sürüne oradan çıkmayı başarmış. Tabii Tek Göz farkına bile varamamış.

O civarda bir deniz varmış. Hacâmet doğruca oraya gitmiş. Kenarda duran bir kayığa binmesiyle, oradan uzaklaşması bir olmuş. Bu arada, Tek Göz, bunun kaçtığına farkına varmış, bağırmaya başlamış. O civarda ne kadar Tek Göz varsa, hepsi de gelmiş. Hacâmet'in arkasından taş atmışlarsa da, bir türlü vuramamışlar.

Hacâmet gide gide bir kıyıya rast gelmiş. Karaya çıkmış. Orada her çeşit meyva varmış. Biraz gezmeye başlamış. Bir de ne görsün; ayın on dördü gibi bir kız. Kız da bunu görmüş. Hemen bir kavağın kovuğuna girmiş. Hacâmet:

— Gördüm seni. Çık oradan ne arıyorsun?

Demiş. Kız saklandığı kovuktan çıkmış.

— Ben kralın kızıydım. Buraya gezmeye geldik. Ben burada kayboldum. Bugüne kadar buradaki meyvalarla yaşadım.

demiş. İkisi de anlaşmışlar, evlenmişler. Orada üç-dört sene kalmışlar. Bir tane de çocukları olmuş. Nihayet oradan ayrılmaya karar vermişler. Çevrede buldukları çeşitli mücevherleri, her çeşit meyveyi, çocuklarını kayığa koymuşlar. Hacâmet:

— Önce sen bin,
demiş. Karısı da;

— Hayır önce sen bin.

Demiş. Hacâmet binmiş, binmesiyle kayığın hareket etmesi bir olmuş. Hacâmet bir türlü durduramamış. Karısı bağıra bağıra orada kalmış.

Kayığın bunları bir şehire kadar götürmüş. Çocuğu devamlı ağlıyormuş. Hacâmet, yanına bir altın alarak bir dükkâna gitmiş. Sahibine:

— Bu altını al, bu çocuğa yiyecek birsey ver.

Demiş. Dükkân sahibi de:

— Bu kralın altını, sen nereden aldın? demiş. Bunun üzerine Hacâmet de olup biteni hep anlatmış. Dükkân sahibi doğrucu kralın yanına gitmiş, durumu anlatmış. Askerler gelerek, Hacâmet'i ve çocuğunu alıp kralın yanına getirmişler. Kral:

— Senin bahsettiğin kız benim kızım. Dedığın yerde onu kaybettik, bir türlü bulamadık.

demiş. Kral, Hacâmet'in yanına asker vererek oraya göndermiş. Karısı hâlâ ağlıyormuş. Onu gemiye almışlar, babası ve annesinin yanına getirmişler. Onlar da çok sevinmişler. Fakat, ne yazık ki, on gün sonra Allah'ın takdiri ile ölmüş. Kral ve kraliçe:

— Keşke gelmeseydi,

demişler. Hacâmet torunlarını onların yanına bırakıp, tekrar yola çıkmış. Yolda bir havuza rastgelmiş. Havuzda üç kız yıkıyorlarmış. Hacâmet, havuza yaklaşmış, elbiselerden birinin üzerine oturmuş. Diğer iki kız elbiselerini alıp, giyinmiş ve kuş olup uçmuşlar. Diğer kız yalvarmağa başlamış, elbiselerini versin diye... Ne kadar yalvardıysa kâr etmemiş.

— Benimle evlenirsen, elbiselerinin üzerinden kalkarm. demiş. Kız da:

— O zaman babamın yanına gidelim. Kabul ederse evleniriz.

demiş. Birlikte babasının yanına gitmişler. Kızın babası:

— Benim üç şartım var. Bunları yerine getirirsen kızımı sana veririm.

demiş. Oğlan da kabul etmiş. Kızın babası şartlarını söylemiş:

— Birincisi; kar yağarken kar yağıyor, demeyeceksin. İkincisi: ekme bitince ekme bitti, demeyeceksin. Üçüncüsü: un bitti, demeyeceksin.

Hacâmet, bir gün kar yağarken, «kar yağıyor» demiş. Peri kızı:

— Bir hakkın gitti. demiş. O da:

— Daha demem, demiş. Bir yaz günü her nasıl olmuşsa, «ekmek bitti», demiş. Peri kızı:

— Bir hakkın daha gitti.

demiş. Bir kış günü de «Un bitti», demiş. Üç hakkını da doldurmuş. Kız bunu babasının yanına götürmüş. Durumu anlatmış. Babası:

— Her ne kadar boş olduysanız da ben sizi tekrar evlendiririm. Şimdi Hacâmet yum gözünü bakayım.

demiş. O da yummuş. Biraz bekledikten sonra gözünü açar bakar ki, ne baba var, ne de kız!...

Tekrar yola düşmüş. Gide gide bir köye rastlamış. Orada bir müddet kaldıktan sonra Fatma adında bir kızla evlenmiş. Aradan zaman geçmiş, bu karısı da ölmüş. Orada birisi ölünce eşiyile beraber bir tabuta koyup, içine de yirmi gün yetecek kadar ekme korlarmış. Hacâmetle karısını da bir tabuta koyup bir kuyuya atmışlar. Tabut kuyuya düşünce kırılmış. Hacâmet burada ekmeğiyle yirmi gün idare etmiş. Birkaç gün daha geçince acıkmaya başlamış. Tam o sırada halk bir tabut daha atmış. Meğer ölen kralmış. Karısı da tabii yanındaymış. Kadın önceleri korkmuşsa da sonraları buna alışmış. Yirmi günlük ekmeği azar azar ikisi idare etmeye başlamışlar. Hacâmet kralın karısıyla da evlenmiş. Bir gün yetecek kadar da ekme kleri kalmış. Bu sırada bir tilki görmüşler. Hacâmet:

— Ben tilkinin kuyruğundan tutayım, sen de benden tut.

demiş. Öyle yapmışlar. Tilki kaçmağa başlamış. Bunları hayli uzaklara götürmüş. Bir akarsuya rastlamışlar. Orada da bir kayıkçı varmış. Kendilerini karşıya geçirmelerini istemişler. O da bindirmiş. Fakat kayıkçının niyeti kötüyümüş. İçinden;

«Şu adamı itelesen de, karısı bana kalsa.»
diye düşünüyormuş. O sırada suyun içinden bir balina çıkmış.

— Balıkçı niyetini bozma, yoksa kayığı-
nı ters çeviririm.

demiş. Bir müddet gidince kayıkçı aynı şeyleri düşünmüş. Balina yine çıkarak aynı şeyleri söylemiş. Nihayet Hacâmetle karısı sağ salım kıyıya çıkmışlar. Bu sırada bir kuş uçarak gelmiş.

— Sizin gördüğünüz tilki de, balina da bendim,

demiş. Meğer bu evvelki karısı imiş. Bu kadın Hacâmet'ten olma çocuğu bırakmış, tekrar kuş olup uçmuş gitmiş.

Hacâmet daha sonra kralın yanındaki çocuğunu da almış. İki çocuğu ve karısı ile birlikte Mısır'a gitmişler. Orada yiyip içip muratlarına geçmişler.

Anlatan: Güldane Birgin

Yaşı: 38

Memleketi: Tokat'ın Reşadiye ilçesinden.

Tahsili: Yok.